

Császár Angela

színművész (Kolozsvár, Románia, 1946. március 6.)

Mennyi az anyyi?

– 70.

– Mennyi?!?

– Mi mennyi?

– ???

– Köszönöm, jól.

– ???

– Igen!!!

Bár néha nehezen indulok el... – egy több mint 30 évvel ezelőtti színpadi ugrásom-esésem következményeként –, de ma is biciklizem, úszom; és füttyölök a világra.

Már nem szorongat a társulati fejelem: játszom, amit szeretek; vállalom, amit szívből tudok teljesíteni; kimondom, amit régebben csak gondoltam – persze nem bántó vagy sértő, hanem inkább jobbító, segítő szándékkal. Így is lehet félreértés elég.

Az éveknek is vannak előnyeik. Nem az időskor szépségeiről beszélek, mert azok nincsenek, csak előnyökről. Pl. ha a helyet nem is adják át, de ingyen utazom a metróra, buszon, villamoson. Tök király! – mondaná az unokám.

Komolyabbra fordítva a szót, még mindig bírom a lépcsőzést. Fokról fokra lépkedek kezdő színész korom óta. A fordulóknban megpihenek. Olykor a mellettem levő lift magasba röpített egy-két kollégát, akikkel később keserű emberként találkoztam, vagy mécesest gyújtottam értük.

Kevesen vannak, akiket irigyelnem kellene.

Sok erő kell a lépcsőzéshez – meg türelem, meg önkritika, meg belá-

tás, meg akarat, belső készítés, hogy ne adjam föl, lépjek tovább, próbáljak mást, tanuljak, készítsem magam a váratlanul jövő feladatra.

És kell egy társ! És kell egy család! Hetven felé még unokák is!

Ha mindez nem lenne, én is szomorú, keserű ember lennék.

Kis összegzés 70 körül.

Kolozsváron születtem, de a házassági anyakönyvi kivonatban Cluj-Napocára változott, és hiába reklamáltunk, hogy Körmöcbányát sem mondjuk Budapesten Cremnicának, nem méltatták figyelemre.

Az érettségi és a felvételi utáni nyáron napi 10 órai kapálással kerestem meg a szülővárosomba utazás költségét, mert kíváncsi voltam Kincses Kolozsvárra, amit karonülőként nem tudtam megismerni. A kirakatok meg az esti fények maradtak meg leginkább, hisz itthon a hatvanas években nem láttam ilyet a kisvárosban, ahol éltem. Ősszel pedig már Budapesten kezdtem el a Színművészeti Főiskolát. Kollégiumi lét, magány, bizonytalanság, pénztelenség, önbizalomhiány jellemezte az első két évemet, de túléltem, és a Nemzeti Színház tagja lettem. Csodálatos társulatban 34 évet töltöttem el. Mindig büszke voltam, hogy odatartozom. A színházon kívül rádióztam, szinkronizáltam, filmeztem, önálló esteket csináltam. Figyelmet, bizalmat és sikeres lehetőségeket kaptam. Ezért maradtam

Jerome Kilty: *Kedves hazug*
Partnere Szélyes Imre
(Várszínház, 1996, rend.: Szilágyi Tibor)

talpon, és ezért lépkedhettem egyre feljebb a lépcsőn.

Díszpolgár lettem választott városomban, Tatán, ahol gyermekkoromat töltöttem.

Sok szép szerepet játszhattam a Nemzeti Színházban és – anélkül hogy másik öltözőasztalhoz költöztem volna – 2000 után a Magyar Színházban, miközben két évig nem volt nemzeti színháza hazánkknak. Sikereket és díjakat könyvelhettem el. A Magyar Örökség díjra, a Kazinczy-díjra, a Jászai Mari-díjra, az érdemes művész

címre különösen büszke vagyok, de a többi elismerés is nagyon jólesett. A Magyar Művészeti Akadémia rendes tagjaként hivatásom dolgait is jobban átláthatom – nem mondom, hogy szívderítő mindaz, amit látok, mégsem provokálok botrányt, mint néhány forrófejű ifjú teszi, hanem próbálok a magam helyén, a saját eszközeimmel jobbítani, segíteni.

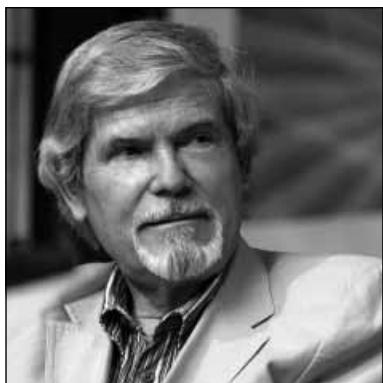
Éltem külföldön néhány évet, mert fontosabbnak tartottam a család egységét, mint a bizonytalan színházi előmenetelt. Nem is csalódtam. Hazatérve újra csak lépcsők voltak előttem.

Az 1990-es években, második külföldi utunk után a rendszer is megváltozott. Eltűntek a korábbi művészi munkát kínáló munkahelyek. Az állami gondoskodást felváltotta a szabadúszás, a castingra járás, az önmenedzselés, a pályázás... A mi nemzedékünket erre nem készítették fel. Sokan kihullottak a szakmából, sokan meghaltak fiatalon az erős verseny, a túlvállalt, zsúfolt előjegyzési naptárok, vidéki és pesti szereplések miatti autózás, a megélhetési színvonal fenntartásáért folytatott hajsza következtében, útközben.

Én úgy gondolom, hogy a társulathoz tartozás komoly védelem. Alkotóképesség-felélesztő és közösségépítő, amire óriási szükség van, hogy a színészi élethivatás ne tűnjön el, hogy a SZÍNHÁZ még sokáig örömet jelentsen játszónak és nézőnek egyaránt.

Szirtes Gábor

irodalomtörténész, könyvkiadó (Somogy, 1946. március 7.)

Már nem hullottak, amikor megfogantam, de még éltek az emlékezetben, amikor megszülettem. Fegyverdörgéstől, bombahullástól mentes volt már akkor a világ. Újszülöttként szerencsésnek mondhattam magam: engem békével, márciusi langymeleggel fogadott a korábban jöttkre a háború kínjait zúdító huszadik század. Aztán néhány év nyugalma a keservek és félelmek ideje követte. Félelem az újabb háborútól, de a *discó* jelentől is: a hatalomtól, a bőrkabátosoktól, a besúgóktól, a normamegállapításoktól, az *önkéntes* vállalásoktól, a hidegtől, a meleg-

től, a szénhiánytól, a lyukas zoknitól, a foltos ruhától, a gyanakvós légkörétől, a kimondott szó igazától. Igen, az ötvenes években vagyunk, éber, harcos időket élünk mindenütt: a munkapadok mellett, a traktoroslányok művelte földeken, az úttörőnyakkendős iskolákban, az izzadságos vajútékeken, a zúgó fejtőkalapácsok mögött. Folytonos harc a rendszer ellenségeivel, a szabotőrökkel, az árulókkal, a kulákokkal, szinte mindenkivel, és persze igazi küzdelem a szaporodó balesetek, a gazdasági károk, az emberi tragédiák elkerüléséért. Harc a túlélésért.

Mi égett belém, a bányatelepi gyerekekbe mindebből, egy életre szólóan? Keserves és szép emlékek egyaránt. Bányatüzek, sújtóléggrobbanások, halálra égők, kőomlás alatt kiszorítottak a föld alatt. Veszteségek emberéletekben, szívekben-lelkekben. Nélkülözésekkel teli, ellentmondásos, „fecsegő” felszín, alatta egy melengető, emberi világ: szülői szeretet, családi biztonság, a mama süteményeinek illata, foszlós kalácsainak melege, összetartó rokonság, vidám társas együttlétek, négy osztatlanos iskola olajos, hajópadlós tanterme és versengésre készített tanórái, az írni-olvasni, számolni tanítás képességével megáldott tanító nénik, gondtalan gyerekkor, magunk kitalálta, élvezetes játékok, és a korai nagy élmény: a betű, az olvasás. Rövidesen már lajstromba vétele az olvasottaknak. Töprengék. Ilyen volt valóban? Keservek odakint, boldogság idebent? Vagy csak megszépíti a múltó idő?

Még mindig gyermekként, történelmi események (ki tudta akkor, hogy majd így nevezzük) tanúja vagyok: felvillan a bányauzem bejáratát „örző” szovjet harcokos képe. Mit és kit őriz? A bányát? És kitől? A bányászoktól? A fizikaiaktól? A műszakiaktól? A mérnököktől? A technikusoktól? A magyaroktól? A forradalmároktól? Az ellenforradalmároktól? Rövidnadrágosként alig értjük. Megcsodáljuk az acélmonstrumot, a fura vágású kiskatonákat, jelvényeket cserélünk, csokit kapunk. Tőlük, kik a Szezezi-csatornát jöttek „védeni”. Rácsodálkozunk, itt, nálunk, a kis bányatelepen, ahol nincs se szezezi, se más csatorna, nincs ellenség, nincsenek fegyveres harcok, legfeljebb a Mecsekről és a Mecsekre zúgó lövegek hangja hallható, hetek, hónapok múltán is. Nem messze

tőlünk a Mecseki Láthatatlanok utóvédharcukat folytatják. Belép életünkbe a Történelem.

Közben felső tagozatos lettem, az új iskolához vezető több kilométeres gyaloglásnak vége, már háború előtti, öreg buszok pöfögnek velünk az új, erdőn át vezető úton: urak vagyunk, autóval járunk iskolába, karnyújtásnyira a város, a később könyvek írására ihlető szeretett városom, az ország egyik legjobb középiskolájával, az állami Nagy Lajos Gimnáziummal. Bányatelepi iskolából oda jelentkezni vakmerő vállalkozás. Ám gimnáziumi éveimben segítőtársaim az *odaletről* hozottak: a belém ivódott rend, fegyelem, lelkiismeretesség, szorgalom. És azok, akik körülvesznek: a későbbi szakmával *megfertőző* tanárok, igazi egyéniségek; a jó osztálytársak, máig barátok; a gazdagító élmények, máig emlékeztető; a négy év alatt létszámban megfelelő, vagány, ám rossz hírű osztály (talán igazi kollektíva) emlékezetes, nem várt nagy *alakítása*: mindenki sikeres érettségije. És közben alig vesszük észre: átalakul az ország, megszűnik a kisárutermelés, a falusi portákon már nem nyerit a ló, nem bög a tehén, mindent magukhoz szorítanak a kollektivizálás kíméletlen acélkarjai. Persze azért tudunk egyet s mást erről is: a *Jelentés a földekről* címszó alatt a tanórákból elcsípett percekben falusi osztálytársaim „beszámolnak” a történetekről.

Sok mindent tudtunk, még többet nem. Sok mindenről hallgat a felszín, hallgatnak a tankönyvek, szüleink, tanáraink. Ezekkel később, váratlanul, sokkolóan szembesülünk. Igaz, ekkor még másfelé tájékozódunk: udvarlás, lányok, sport, továbbtanulás, egyetem. Szeged, a JATE, a szellemi abroncsainkat gondosan, ám – ma már látom – hiányosan építgető intézmény, a „tudomány palotája”, ahogy némi iróniával nyelvóránk példamondatában szerepelt. Milyen e palota belülről? Eltérő színvonal, eltérő tanárok, munkáskáderek és tudósok egyaránt, gyakran hiányos egyéni kurázsival, gyakori szubjektívizmussal, a pozitív és a negatív tanármodell megjelenítőiként. Az oktatásban sok felesleg és sok hiány, kicsiny bátorság és nagy óvatosság, csökkenő ismeretek a jelenhez közeledve. Az ellenzékiek, a polgáriak, a modernek, az emigránsok (a magyar irodalomtörténetben) *nem létezők, nincs* Márai, Cs. Szabó, Tűz Tamás és a többiek. Közel van még 1956. Ők maradnak a későbbi évek, évtizedek önképzésére.

És hogy milyen felnőttnek lenni? Felvenni az első fizetést? Bejárni munkahelyek göröngyös útjait, megélni bonyolult légkörét, megismerni a világot, az embereket? Megismerkedni egy lánnyal, akivel úgy összekötözöd (nem összekötöd) a sorsodat, hogy a gyűrűcsere óta lassan már az aranylakodalom közelít felétek? Milyen megélni fiaid születését és felcseperedését? Milyen szülőként szellemi gyarapodásukat, iskoláikat, egyetemeiket, pályakezdésüket figyelni, segíteni? Megélni eltérő útvalasztásukat? Bennük egy magad kereső világot kutatni? Megtapasztalni a várva várt unokák világgrajóttét? Felfedezni ezt az új csodát? És milyen élted középútján szakmát váltani? Rátalálni egy széles szellemi horizontot nyitó, kapcsolatokkal és szellemiekkel gazdagító új foglalkozásra? Kiadót felépíteni, könyvek százait kiadni, számosat megírni, írói, irodalomszervezői életművet létrehozni? Hűnek lenni az embert szülő családhoz, és hűnek a könyvet szülő kiadóhoz? Egyszeri, soha vissza nem térő, érdekes, tanulságos, mérlegkészítésre készítő. Hét évtized, könnyebb és nehezebb évekkkel, jó és rossz döntésekkel, de meg nem futamodással, a kihívások vál-

lálásával, a munka szeretetével, az értelmes életre való törekvéssel, és arra is, hogy hagyjal valami nyomot magad után. Tehát „immár kész a leltár”? – kérdezhetsz. Remélem, még nem. A felfedezett hiányt még pótolni kell. A tervek még munkára készítenek.

Kincses Elemér

rendező, drámaíró (Marosvásárhely, Románia, 1946. március 9.)

70?!? Ez bizony ennyi... Ezt mutatja a kalendárium... Ha hetven, hát legyen 70.

Akkor nézzük a számokat:

1. A marosvásárhelyi főiskola elvégzése után (1968) 8 év színészkedés a Kolozsvári Magyar Színházban. Ezt az időszakot inkább ne elemezzük. Mindnyájan jobban járunk így.

2. Egy rendezői kurzus elvégzése után 1972 és 2015 között 170-180 darabot rendeztem, négy országban (Románia, Magyarország, Jugoszlávia, Ausztria).

3. Néhány városban, fesztiválon nyertem díjakat is...(Bukarest, Brassó, Kisvárd, Szatmár, Szentpétervár). *Csatorna* című darabom román fordítása elnyerte 2002-ben a legjobb romániai dráma díját.

4. 8 saját darabomat mutatták be 11 színházban, 2 országban (Románia, Jugoszlávia).

5. 8 kötetem jelent meg eddig, 4 drámakötet, 3 regény, 1 novelláskötet.

6. 1 játékfilmet rendeztem (*Csatorna*, Duna Tv, 2008).

7. 1 operát is rendeztem (Verdi: *Falstaff*, Kolozsvári Magyar Opera, 2009)

8. 1 darab 9 kilós harcsát fogtam 2015 nyarán a Tisza-tónál.

9. 1 országos csúcsot állítottam fel 50 méteres futásban 1962 januárjában, 1990-ben döntötték meg... Ma-napság pedig otthon én ütöm teniszben a legtöbb kettős hibát...

*

Kétszer nősültem... „A másik sikerült, az egyik nem...” Békében, szeretetben élünk vagy 25 éve, ahogy a szüleimtől láttam... Édesapám, Előd bátyám, Gergely, a nagyobbik fiam, Elemér, a kisebbik mind a jogi pályát választották. Édesanyám az egész életét Édesapámnak és a három gyerekének áldozta. A nővérem, Emese gyönyörű regényeket írt. A feleségem, Mária pedig virágokból szó álmokat. Egyedül Kata lányomat nem tudtam, istenuccse, távol tartani ettől az áldott-átkozott pályától. Pedig mondtam eleget neki is, a színészeimnek is, hogy mi nem biztos, hogy ésszél vagyunk... Néhány okos, tehetséges ember, beülünk egy sötét terembe, és azon igyekszünk, hogy mások legyünk, mint aminek a Teremtő megalkotott bennünket. S minél meszebb kerülünk eredeti önmagunktól,

annál hangosabb a nézők sápiózása: „Húúúú, micsoda remek színész, te, Rózsika, alig ismertem meg!”

Néha azért megtörténik a csoda. Ülsz a nézőtéren, megcsillan egy zseniális színész, szétröbban a mennyezet, s te repülsz a színészek szárnyán a csillagok felé. Ezért érdemes élni.

Címek (ez nem rangsor, ezek emlékek!): *Csendesek a hajnalok, Vérnász, Vörös postakocsi, Tóték, Mesél a bécsi erdő, Sirály, Állítsátok meg Arturo Uit!, Éjjeli menedékhely, Ég a Nap Seneca felett, Csatorna, Megtorlás, Irgalmas hazugság, Caligula helytartója, V Frank, Júlia kisasszony, A félszemű király, Bűntény a Kecskeszigeten, Lola Blau... stb., stb.*

Helyszínek: Vásárhely, Bukarest, Pécs, Budapest, Galac, Brassó, Craiova, Bécs, Nagybánya stb., stb.

A *Soha* című regényemből film készült. Majdnem. Román–magyar koprodukció lett volna... Bukarestben si-

került némi pénzt szerezni, Pesten egy fityinget sem. A magyar filmművészet néhány eminens képviselője egészen kiválónak tartja a forgatókönyvet. Neveket nem írok, dicsekvésnek tűnne... A hivatal írt egy levelet. A levél kilencven százaléka dicséret... Ez lehet a magyar *Amarcord* – írták. Szentencia: nem támogatjuk. Logikus, nem?

A második regényemből most írom a forgatókönyvet. Küzdő típus vagyok. Ennyi maradt a sportból.

Ez már mindenképpen a célegyenes. Már látszik a célszalag. Egyszer már majdnem átszakítottam. Papp Lajos áldott keze, szíve, agya gondolta úgy, hogy nekem még futnom kell néhány kört.

Tizennégy-négy, immár rovom a köröket a vörös salakon, újra. Most éppen nem látom a célszalagot.

Pedig itt kell lennie valahol.

L. Kinges Zsuzsa

Venczel Vera

színművész (Budapest, 1946. március 10.)

Fotó: Szkárossy Zsuzsa

A Teremtésben hiszek. Van valami, ami nálam – nálunk, embereknél – nagyobb erő. Nehéz ezt megfogalmazni, egyrészt mert annyira intim szféra, másrészt, mikor kimondom, mindent közhelynek érzek. Van, aki azt mondja: Teremtő, Isten, Sors. Én elhittem azt, hogy ami az én dolgom, amit nekem kell eljátszanom, ami az én feladatom, azt megcsinálhatom.

Megpróbál az ember a lényegre figyelni: itt kell lennem, eddig itt vagyok, ma este előadásom van... Tulajdonképpen mindig az aznapi feladatokat kell ésszerűen beosztani. Nem vállalni pluszban fel más dolgokat, és meg kell próbálni megmenteni azt az időt, ami alvásra és tanulásra kell. Nem tudunk más tenni...

Kovács Istvánnal a *Kárpáthy Zoltán* című
filmben (1966, rend.: Várkonyi Zoltán)

Erre nincs recept, mert mindenkinek más a környezete, a háttere. Végül is mindenkinek a saját életében kell ezt kikísérletezni, megtapasztalni. Volt az életemben olyan korszak, amikor nagyon sokat dolgoztam, valószínűleg az is adott számos tapasztalatot. Volt, amikor kevesebbet, az megint más módon telt. Minden embernek a saját ritmusa és életformája szerint kell ezt kitapasztalnia. Mert mindenki máskor tanul, mindenki máskor fogékonyabb. Van, aki próbálni szeret inkább, van, aki otthon szeret leülni, úgy tanul. Annyira más minden ember, így változó az is, kinek mi jó. Van, aki sűgővel pillanatok alatt megtanulja a szöveget, van, aki a próbán rögzíti. Ki kell tapasztalnia saját magát, saját magának.

Nem maradt soha időm csalódáson törni a fejem, annyi dolgom volt a színházon kívül. Sőt, egyszer csak felfedeztem, hogy van magánéletem is. Rájöttem például, hogy, jé, van egy otthonom, ezzel törődni kell, itt rengeteg a tennivaló. Addig ezeket a dolgokat évekig nem tudtam, mert nem is voltam otthon, soha nem csináltam. A színházon kívül aztán ott volt a szinkron, a rádió, a televízió – akkor még elképesztő mennyiségű tévéjáték készült –, másik színház, vendéjátékok. Tehát olyan nem volt, hogy én otthon ültem volna a kezemet tördelve.

A lámpaláz minden előadás előtt rám tör, de számomra ez egy természetes dolog, hozzátartozik a hivatásomhoz. A premier előtti izgalom sem szűnt meg, sőt! Ráadásul nincs két egyforma produkció: cserébe viszont minden előadásnak más varázsa van! Többek között ezért (is) csodálatos a mi hivatásunk. A mai napig a fülemben cseng főiskolai osztályfőnököm, Pártos Géza mostanra már-már szlogenné vált kijelentése: „Maguk szerencsés emberek, mert esténként két órára megoldhatják az életüket.” A pályám során sokszor idéztem a tanár úrnak ezt a mondatát, és egyre többször hallom más kollégák szájából is, mert amit a tanár úr mondott, az valóban így van. Attól kezdve, hogy felgördül a függöny, számomra megszűnik a színpadon kívüli világ, abban a pillanatban nem marad más, csak az előadás. A gondok, a problémák, a bánatok és az öröme is megvárnak az öltözőben. Hét óra hét perctől a darab világában vagyok jelen – ilyen a színház semmihez sem fogható csodája!

Annyit tudok mondani mindenkinek, hogy szeresse azt, amit csinál. Keresse meg azt, ami hozzá a legközelebb áll, művészi szinten bármit lehet csinálni. Mindenkinél ott van a sikerélmény lehetősége. A legnehezebb időkben is, tragédiák, szörnyű események, nehéz pillanatok közepette ez lehet az egyetlen kapaszkodó.

Venczel Vera

(Venczel Vera gondolatai interjúválaszokból – honlapjáról)

Kolosi Tamás

szociológus (Budapest, 1946. március 11.)

Törekvő, szerető polgári kereskedőcsaládban születtem és nevelkedtem. Az érettségim évében diplomáztam édesapám. Szigorú, sikerorientált, de nagyon meleg és szerető neveltetésem elsősorban édesanyámnak köszönhető. Gimnazistaként főleg irodalommal foglalkoztam, írással is próbálkoztam, amatőr filmeztem, amatőr színpadon rendeztem és színházi rendezőnek készültem. Az érettségim követően azonban három évig nem indult színházrendezői szak, így a bölcsészkarra jelentkeztem, és magyar–filozófia–esztétika

szakon végeztem 1969-ben. Egyetemistaként minden nyáron dolgoztam, majd negyedévesen, külső munkatársként, az akkoriban indult Társadalomtudományi Intézethez kerültem, s ott elvégeztem az induló szociológusképző tanfolyamot.

Első állandó munkahelyem is az intézet lett, ott doktoráltam, kandidáltam és szereztem tudományok doktora fokozatot. Végigjártam a teljes tudományos ranglétrát, módomban volt nagy kutatási projektek vezetésére. Elsősorban a társadalmi rétegződés, társadalmi egyenlőtlenségek kérdésével foglalkoztam. Több könyvem, 100 feletti hazai és külföldi publikációm jelent meg a témában, szerénytelenség nélkül állíthatom, hogy a nyolcvanas évek közepére a téma nemzetközileg is elismert kutatója lettem, sok-sok nemzetközi összehasonlító kutatásban vettem részt, tanítottam és előadtam több külföldi egyetemen és nemzetközi konferencián. Előbb lettem a Darmstadti Egyetem professzora, mint az ELTE-é, majd címzetes egyetemi tanár a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen. Voltam a Magyar Szociológiai Társaság alapító titkára, több hazai és nemzetközi tudományos szervezet vezetőségi tagja. Egykori tanítványaim a tudományos közélet jeles résztvevői. Néhány tudományos tételre máig a nevemhez kapcsolódóan hivatkozik a szakirodalom.

1985-ben megalapítottam a térség első társadalomtudományi magán-kutatóintézetét, a Tárkit, s nagyon büszke vagyok arra, hogy a mai napig jól mű-

ködő alkalmazott társadalomtudományi kutatóhely vagyunk, évek óta a világ legjobb száz think tankje között tartanak nyilván bennünket az erre vonatkozó rangsorok. Kutatói és tudományosvezető munkámért 2001-ben a köztársaság elnöke Széchenyi-díjjal jutalmazott.

Az alkalmazott kutatások kapcsolódnak a politikai szférához. Két – különböző politikai oldalon álló – miniszterelnök, több miniszter, politikus, állami intézmény tanácsadója voltam az utóbbi 25 évben. 2000-ben jelent meg könyvem a rendszerváltás utáni társadalmi szerkezetéről. Jóleső érzés, hogy a kötet előszavaként minden változtatás nélkül leközölhettem egy huszonöt évvel korábban készült tanulmányomat.

A rendszerváltással érdeklődésem a vállalkozói szféra felé is fordult. A kilencvenes évek első felében egyszerre voltam az egyik legmagasabb publikációs és citációs indexszel rendelkező szociológus és több különböző vállalkozás résztvevője. A kilencvenes évek második felében pedig hozzákezdtem egy jelentős könyves vállalkozás felépítéséhez. Mára a Líra Könyv Zrt. több mint 60 könyvesbolttal, az ország legnagyobb könyvnagykereskedésével és hat jó nevű könyvkiadóval rendelkezik. Újraalakítottuk az egyik legrégebbi hazai vállalkozást, az eredetileg 1850-ben alapított Rózsavölgyi és Társa céget, a több mint 100 éves múltú Athenaeum Kiadót, létrehoztuk a nagyon dinamikusan fejlődő gyermek- és ifjúsági kiadót, a Manó Könyveket, megvásároltuk és felfejlesztettük a Corvina és a General Press kiadót. Kiadói portfóliónk ékköve a Magvető Kiadó, amely elismerten a legjelentősebb irodalmi kiadó, és az elmúlt 12 évben a szakma választása alapján hatszor lett az év kiadója. Annak idején mi indítottuk az első internetes könyvruházat, néhány éve pedig a Bookline-nal közösen a legjelentősebb e-könyves vállalkozást.

Legbüszkébb azonban a családomra vagyok. Közel fél évszázada feleségem, Zimányi Zsófia, nemzetközileg is elismert impresszárió, fesztiváligazgató, színházigazgató három évvel ezelőtt hozta létre a Rózsavölgyi Szalont, amely a budapesti színházi és kulturális szcena megbecsült színpoltja. Lányom szinte első perctől a könyvszakmában dolgozik, két éve már ő a Líra-csoport vezérigazgatója, s egyaránt otthon van a könyvkiadás és a könyvkereskedelem rejtelmeiben. Fiam az RTL Magyarország vezérigazgató-helyettese és programigazgatója. S még nem szóltam két, lassan felnőtté váló unokámról, akiknek pályáját – hetven év ide vagy oda – még nagyon sokáig szeretném követni.

Móser Zoltán

fotóművész, etnofotográfus, író (Szekszárd, 1946. március 11.)

„Nem az idő halad: mi változunk.”

Madách Imre

Tizenhat évesen olvastam először Madách filozófiai művét. Az a 3 forintos könyvem most is megvan, azt használom, amikor kell. Azóta elmúlt egy fél évszázad, közben történt egy és más, de ma sem tudom, hogy a *Tragédia* szerzőjének igaza van-e. Az viszont biztosan állítható, hogy mi változtunk, ki sokat, ki keveset. És az is biztos, hogy csináltunk közben ezt és azt: jártunk iskolába, volt munkánk és munkahelyünk, és elmentünk nyugdíjba. Velem is ez történt. És úgy kezdődött, ahogy az „illik”: Szekszárdon 1946-ban megszülettem, de igazi szülőhelyem a Tolna megyei Tével, hisz minden gyermekkori emlék ide köt. Innen Bonyhádra kerültem gimnáziumba, majd a budapesti bölcsészkar magyar-történelem szakára, ott 1970-ben végeztem. 27 évig dolgoztam egy középiskolai kollégiumban Budapesten. Tanítottam általános iskola alsó és felső tagozatán, de

Fotó: Bereczki Orsolya

tanítóképző főiskolán is. Tizenkét évig tanítottam a PPKE Bölcsészettudományi Karán. Közben meghívtak a kolozsvári Sapientia Egyetemre, a film és média szakra vendégtanárnak, ott három évig oktattam. 2006 óta nyugdíjas vagyok. Még abban az évben beválasztottak a Magyar Művészeti

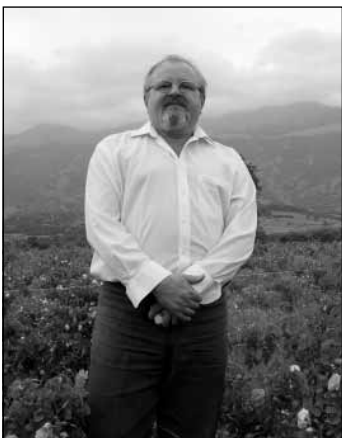
Akadémia tagjai közé. Három felnőtt gyermekünk van és három unokánk. Feleségemmel, aki szintén már nyugdíjas tanítónő, Bicskén élünk.

1965 óta fotózom. Képeim és írásaim 35 éve jelennek meg különböző lapokban. Az első két kiállításomat még egyetemi éveim alatt rendezték (Eötvös-kollégium és Eötvös Klub), azóta közel kétszáz kiállításom volt, és több mint hatvan önálló könyvem (albumom) jelent meg.

Móser Zoltán

Szondi György

bolgarista, műfordító, nyelvész, kiadóvezető (Feffernitz, Ausztria, 1946. március 15.)

Rózsák völgye, Bulgária

Zászlóbontás árva helyén riadó csönd. Farkaszemet néz. Kivel?

Szoknyás katonák között láttam osztrák napvilágot – fogolytáborban.

Tábor-helyem azóta is tudom. Egyszersmind: táborok között is törekedtem tenni mindmáig; határosan. Magyarországon és Bulgáriában.

Születtem Salnak, lettem Szondi, dr. Szondi, majd Сонди is...

Az ikszet keresztrel váltom ki, ha – jelölöm kell.

Fészket fenni szerte-szálakból. Dörömbölni halkan. Dévánkozni.

Sulyokmondatom: Tisztellek. Tisztelem Önt.

Levélbúcsúzásom: Mindigderűvel.

Műhelyjelszavunk: *Egyedül együtt jobb*. Enyém is. Gyakorolva: éltet.

Szeretnék még hasznos lenni. Бих желал да съм полезен още.

Negyven év a magyar és a bolgár kultúra között – sok szinten.

Húsz év a hazai folyóirat- és könyvsokadalom harcosaként – szolgálatban.

Költő is? Magyar? Bolgár?

A pécsi Nagy Lajos Gimnázium harmadikosa;
a Magyar Televízió első Ki Miben Tudós-
vetélkedőjének elődöntőjében (1963, földrajz);
háttul: Szalóczy Pál, alig láthatóan Lipovecz Iván
– azt hiszem, a döntőbe jutástól a párviadalban
ő ütött el.

Makár utca

Szatyorban hordta a kámzsás titkot
mázsás vödörben a jó moslékot
macskakövek tépték hegynek a léptét
lyukas cipője kapufa

Horgas a szem dzsungel
idegen tajték lavór
anyaszőr tornyosult fölé
Hatéves volt Őt

Török Jolán

táncművész (Budapest, 1946. március 30.)

Megszületésem óta Budapest egyik legszebb kerületében, Zuglóban lakom.

Szüleimtől – édesapám sportoló, édesanyám szeretett énekelni, táncolni – örököltem a mozgás és művészet iránti szeretetemet. Hiszek abban, hogy a szülőktől kapott nevelés és az ő mintájuk hat elsősorban a személyiség fejlődésére.

A mozgás- és művészeti nevelés, valamint a szülői példa eredménye, hogy 15 évig hivatásos táncművészként élhettem az életemet, iskolai tanulmányaimat befejezve egészen 1980-ig. Édesanyám segített annak tudatosításában, hogy a hivatásos táncművészeti pálya rövid, tanuljak, hogy utána megfelelő felkészültségem legyen a civil pályára. 15 év alatt két hivatásos táncegyüttesnek voltam tagja: a Budapest Táncegyüttesnek (a Kossuth-díjas Molnár István vezette) és a Duna Művészegyüttesnek (vezetője Náfrádi László koreográfus volt). Ezalatt a néptánc sokszínű stílusait tanulhattam meg, és táncolhattam itthon és sok-sok külföldi vendégszereplésen a hazai kiváló alkotók koreográfiai kapcsán. Molnár István és Náfrádi László mel-

lett meg kell említenem Galambos Tibort, Györgyfalvy Katalint, Novák Ferencet, Molnár Lajost (Pubit), Foltin Jolánt, Kricskovics Antalt, Simon Antalt, Vadasi Tibort. Molnár István alkotói munkásságán keresztül a modern néptáncfeldolgozás táncszínházi színpadra vitelét is átélhettem Bartók, Kodály, Liszt zenéjére. Külföldi vendégszerepléseim lehetővé tették azon országok kultúrájának megismerését is, amelyekben vendégszerepeltünk, ez is hozzájárult személyiségfejlődésemhez.

Ma visszatekintve erre az időszakra, csodálatos élményekben, örömben volt részem a tánc és nem utolsósorban a nézők tapsai által.

1976-ban született Zsanett lányom, majd 1980-ban megszületett Péter fiam, s ekkor eldöntöttem, itt az idő a szerepváltoztatásra, ami lehetővé tette, hogy többet és kiszámíthatóan tudtam a gyermekeimmel együtt lenni, s az ő nevelésük lett az elsődleges az életemben.

Civil pályámat a Magyar Táncművészek Szövetségében kezdtem, a táncművészet közelében maradv tudtam munkálkodni a táncművészek javára. Ekkor Körtvélyes Géza volt a szövetség főtitkára, sokat tanultam tőle. A szövetség kezdeményezésére jött létre a Táncforum – befogadó színház – a profi táncegyüttesek előadásainak szervezésére, amelyet Galambos Tibor táncművész, koreográfus művészeti igazgatóként vezetett. Ez az intézmény 20 éven át sikeresen dolgozott, s ennek eredménye lett a Nemzeti Táncszínház létrejötte, amelyhez a Várszínház infrastruktúráját adományozta a kulturális vezetés.

Budapest Táncegyüttes, partnere Molnár Lajos (Pubi)

Galambos Tibor mellett a Táncforum vezetésében ügyvezetőként vettem részt, javaslatára 2001-től kineveztek a Nemzeti Táncszínház igazgatójának. Neki is nagyon sokat köszönhetek.

A Nemzeti Táncszínházat 2001-től 2012. december 31-éig vezettem, amely időszak alatt a Várszínház, a MŰPA Fesztivál Színháza a táncművészek otthona lett. Felejthetetlen művek születtek gyermek-, fiatal és felnőtt közönség számára.

Társadalmi munkában részt vállaltam a Magyar Tudományos Társaság, valamint a Táncpedagógusok Országos Szövetsége munkájában. Ma is immár több mint 25 éves társadalmi munkában képviselem a Táncpedagógusok Országos Szövetségének tagjait mint elnök. E tevékenységem és színházi vezetői munkám kapcsán kiderül, hogy fontosnak tartom

a gyermek és az ifjúság művészeti nevelését.

Összefoglalva: úgy gondolom, jó, ha az ember rendelkezik tehetséggel, de ehhez szükség van a szorgalomra, szerencsére. S akkor örömteli szakmai és magánéleti utat élhet meg, ez nekem megadatott.

Táncosi és civil pályám folyamán mindig kiváló kollégáim, munkatársaim voltak, vannak, hálásan gondolok rájuk nap mint nap.

Nagyon büszke vagyok két csodálatos gyermekemre, akiknek sikerült olyan nevelést és példát mutatni, hogy a mai, rohanó világban kitűnően oldják meg hétköznapjaikat.

(Iskolai végzettsége: Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskola [két szak], Pécsi Egyetem, BTK, humán menedzseri, néptánc- és modern-tánc-oktatói oklevél. Díjak: Harangozó Gyula-díj, Bánffy Miklós-díj, A Magyar Köztársaság Érdemrend lovagkeresztje, Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt, Táncművészetért Díj, Életműdíj. Igazgatása alatti művészi koncepciójának elismeréséül a Nemzeti Táncszínház Prima Primissima díjban részesült.)

Tovább!